

A. Pascu

IISUS HRISTOS în legendele românești

METEOR
PUBLISHING

- <http://seigneurjesus.free.fr/evangilepseudomatthieu.htm>.
- Marian, Simeon Florea, *Botanică populară română*, vol. 1, Editura Mușatinii, Suceava, 2008
- Marian, Simeon Florea, *Insectele în limba, credințele și obiceiurile românilor*, Institutul de Arte Grafice „Carol Göbl”, București, 1904
- Marian, Simion Florea, *Înmormântarea la români*, București, 1892
- Marian, Simeon Florea, *Legendele Maicii Domnului*, Editura Ecco, Cluj-Napoca, 2003
- Marian, Simeon Florea, *Sărbătorile la români*, vol. 1 și 2, Editura Fundației Culturale Române, București, 1994
- Nicolescu, Costion, *Elemente de teologie țărănească. Chipul creștin țărănesc al lui Dumnezeu*, Editura Vremea XXI, București, 2005
- Niculiță-Voronca, Elena, *Datinele și credințele poporului român, adunate și așezate în ordine mitologică*, vol. 1, Editura Polirom, Iași, 1998
- Olteanu, Antoaneta, *Calendarul poporului român*, Editura Paideia, București, 2001
- Pamfile, Tudor, *Cerul și podoabele lui după credințele poporului român*, Editura Paideia, 2001
- Pamfile, Tudor, *Mitologie românească*, Editura Grai și suflet – Cultura națională, București, 2000
- Pamfile, Tudor, *Sărbătorile de toamnă și Postul Crăciunului*, Librăriile Socec & Comp. și C. Sfetea, București, 1914
- Pamfile, Tudor, *Sărbătorile la români. Crăciunul*, Librăriile Socec & Comp. și C. Sfetea, București, 1913
- Pamfile, Tudor, *Sfârșitul lumii. După credințele poporului român*, Tipografia și Legătoria de cărți, Bârlad, 1911
- Papadima, Ovidiu, *O viziune românească a lumii, Bucovina*, I. E. Torouțiu, București, 1941

Cuprins

Prefață / 3

Cuvânt-înainte / 6

CAPITOLUL 1. Domnul Hristos și facerea lumii / 13

Să comparăm cu sursele biblice... / 15

Legendele românești / 16

Dumnezeu și Nefărtatul fac lumea și omul / 16

Căderea îngerilor / 19

Dumnezeu și necuratul hotărâsc

cui să aparțină sufletele oamenilor / 19

Domnul Hristos face lumea... cu pușin ajutor / 23

Să luăm aminte... / 26

CAPITOLUL 2. Nașterea Domnului / 28

Să comparăm cu sursele biblice... / 29

Legendele românești / 31

Fecioara Maria și Sfântul Iosif poposesc la Crăciun / 31

Maica Domnului blestemă calul și binecuvântează boul / 33

Crăciun așteaptă în ospeție un împărat mare / 35

Ziua începe abia odată cu Nașterea Domnului / 36

Crăciun devine primul creștin / 37

Moș Crăciun și Moș Ajun / 41

Minunile din noaptea Nașterii Domnului / 41

Acum apar grâul și busuiocul / 42

Leneșul este pedepsit / 43

Cine e mai mare / 43

Să luăm aminte... / 44

CAPITOLUL 3. Întâmpinarea Domnului / 53

Să comparăm cu sursele biblice... / 54

Legende românești / 55

Trif o scapă pe Maica Domnului de prigonitori / 55

Trifon este pedepsit pentru că a lucrat în zi de sărbătoare / 56

Sfântul Petru este pedepsit,

Trif primește putere asupra găngăniilor / 56

Maica Domnului pedepsește pe cioban, oile și cornul / 57

Maica Domnului face și urzicile / 58

Să luăm aminte... / 58

CAPITOLUL 4. Fuga Maicii Domnului cu Pruncul în Egipt / 61

Să comparăm cu sursele biblice... / 62

Legende românești / 63

Întâlniri supărătoare / 63

*Maica Domnului îl alăptează pe unul dintre tâlbarii
răstigniți cu Domnul / 65*

*Maica Domnului îl scaldă pe unul dintre tâlbarii
răstigniți cu Domnul / 67*

Maica Domnului pedepsește calul și răsplătește măgarul / 68

Legenda răsirii / 69

Pedeapsă pentru plop, răsplată pentru salcie / 70

Să luăm aminte... / 71

CAPITOLUL 5. Copilăria la Nazaret / 75

Să comparăm cu sursele biblice... / 75

Legende românești / 77

Copilul Iisus plăsmuiește privighetorile / 77

Legenda rândunicii / 78

Boul-lui-Dumnezeu / 79

Să luăm aminte... / 80

CAPITOLUL 6. Botezul Domnului / 84

Să comparăm cu sursele biblice... / 84

Legende românești / 85

Fiul lui Dumnezeu distruge zăpizul lui Adam la Botez / 85

Necurații s-au înecat la Botezul Domnului / 87

Să luăm aminte... / 87

CAPITOLUL 7. Prigonirea Domnului Hristos / 91

Să comparăm cu sursele biblice... / 91

Legende românești / 93

Domnul Hristos preschimbă pietrele în ouă roșii / 93

O altă legendă pentru albină / 93

Păianjenul țese funia Mântuitorului / 94

Domnul Hristos cere să primească fiecare un înger păzitor / 95

Domnul Hristos binecuvântează grâul / 96

Domnul Hristos Se ascunde în cofă / 97

Să luăm aminte... / 99

CAPITOLUL 8. Sfintele Paști / 100

Să comparăm cu sursele biblice... / 101

Legende românești / 104

Maica Sfântă își caută Fiul (fragment) / 104

Maica Domnului și Sfânta Maria Magdalena

Îl caută pe Domnul Hristos / 107

Baba a fost pedepsită să nu găsească dreptate... / 111

Legenda salciei plângătoare / 112

Floarea-Paştelui / 113

Domnul Hristos îl înlănțuie pe vrăjmaș / 114

Paznicii Sfântului Mormânt și ouăle roșii / 114

La păzirea mormântului Mântuitorului / 115

Maria Magdalena plânge la mormântul Domnului / 116

Maica Domnului așază ouăle la piciorul crucii / 116

Ouăle se fac roșii întru adevărarea Învierii / 117

Legenda lui Simon Cireneul / 117

Domnul Hristos coboară în iad și eliberează dreptii / 118

Să luăm aminte... / 119

CAPITOLUL 9. Peregrinând prin lume cu Sfântul Petru / 123

Legende românești / 124

Legenda Babei-Dochia / 124

Povestea lui Ignat / 126

Povestea agrișului / 129

Legenda broaștei-țestoase / 129

Să luăm aminte... / 131

CAPITOLUL 10. Sfârșitul lumii / 133

Să comparăm cu sursele biblice... / 133

Legende românești / 134

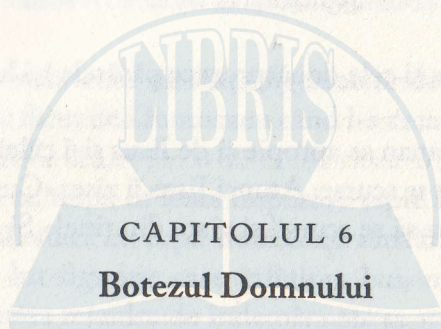
Iuda este legat de stâlpul lumii / 134

Semne în cer / 135

Pământul va fi curat ca Iisus Hristos / 136

Să luăm aminte... / 137

Bibliografie selectivă / 139

CAPITOLUL 6

Botezul Domnului

Sărbătoarea Botezului Domnului este una dintre cele mai importante, dar legendele privitoare la acest episod sunt puține și legate de motivul zăpisului încheiat între Adam și vrăjmașul omenirii atunci când omul a fost alungat din rai, pe care Domnul Hristos îl distruge acum. Botezul este, după Naștere, al doilea moment important în economia mântuirii omului. Odată cu omul, este mântuită și natura. De aceea, în majoritatea legendelor ținând de acest praznic, accentul cade pe sfințirea întregii naturi prin sfințirea apei.

Interesante sunt obiceiurile de Bobotează și mai puțin legendele. Oamenii trăgeau cu pușca, imitând zgomotul produs de spargerea cărămizii-zăpis sau pentru a alunga răul. Crucea se arunca în apă, pe lângă râurile mari, iar, în Moldova, se tăia o frumoasă cruce din gheață. Ce putea fi mai potrivit pentru această zi, în care se spune că crapă pietrele de gerul Bobotezei?

Să comparăm cu sursele biblice...

„În zilele acelea, a venit Ioan Botezătorul propovăduind în pustia Iudeii și zicând: «Pocăiți-vă, că s-a apropiat împărăția cerurilor!» [...] Eu vă botez cu apă spre pocăință, dar Cel Ce vine după

mine este mai puternic decât mine, Căruia eu nu sunt vrednic să-I duc încălțăminte; Acesta vă va boteza cu Duh Sfânt și cu foc; a Cărui lopată este în mâna Lui și El Își va curăți aria și-Și va aduna grâul în hambarul Său, iar pleava o va arde în foc nestins.»

Atunci a venit Iisus din Galileea la Iordan, către Ioan, ca să fie botezat de către acesta. Ioan însă Îl oprea, zicând: «Eu sunt cel ce are trebuință să fie botezat de Tine și Tu vii la mine?...» Și răspunzând Iisus, i-a zis: «Lasă acum, că astfel se cuvine ca noi să-mplănim toată dreptatea.» Atunci L-a lăsat. Și după ce a fost botezat, Iisus a ieșit îndată din apă și iată cerurile I s-au deschis; și Ioan a văzut Duhul lui Dumnezeu pogorându-Se ca un porumbel și venind peste Dânsul. Și iată, glas din ceruri grăind: «Acesta este Fiul Meu Cel iubit întru Care am binevoit!»¹

(Matei 3, 1-17)

Legende românești

Fiul lui Dumnezeu distruge zăpisul lui Adam la Botez

Zice că Adam, după ce a fost alungat din rai, pentru că a călcat porunca de a nu mânca din pomul cunoștinței bine-lui și al răului, nemaivând din ce trăi, a căutat un loc frumos să are. Nici nu se apucă bine, că iată-l și pe vrăjmașul cel mare, răsărind ca din pământ lângă el.

- Bun lucru, Adame!
- Mulțumesc dumitale! se uită lung Adam la el.
- Dar ce, te-ai apucat de arat?

¹ Nu mai redăm și versetele din *Marcu* (1, 1-11), *Luca* (3, 1-22) și *Ioan* (1, 29-34) deoarece nu există diferențe de conținut.

– Apoi de! Dacă nu ar, nu voi avea ce mânca!

– Așa e. Dar de ce nu te-ai interesat al cui este locul pe care îl ari? N-ai știut că locul ăsta e al meu?

– Al dumitale? N-am știut. Că dacă știam, nu mă apucam. Am să caut în altă parte o bucățică de loc, căci pământul e destul de mare, slavă Domnului!

– E mare, dar e al meu, căci eu l-am scos din fundul apelor. Cine vrea să-l lucreze trebuie să se înțeleagă întâi cu mine!

– Dacă e cum spui dumneata, eu ce mă fac? Unde să mă duc și cu ce să mă hrănesc, să nu mor de foame?

– Asta e treaba ta! Dar să nu te văd arând, că, dacă îmi mai strici pământul, ai să o pățești!

S-a tânguit Adam, căci în rai, unde avusese de toate, nu se mai putea întoarce; pusese Dumnezeu un înger cu sabie de foc de pază și nu-l lăsa să intre înăuntru.

Prinzându-l la strâmtoare, ucigă-l-toaca i-a propus lui Adam să-i dea o bucățică de loc dacă îi va da sufletul său și sufletele urmașilor săi. Neavând ce face, Adam s-a învoit. Atunci, neprietenui i-a cerut să facă contract și abia după aceea îl va lăsa să lucreze. A luat țărână, a frământat-o și a făcut o cărămidă, apoi i-a întins-o ca să iscălească. Adam și-a presat degetele pe cărămidă. Vrajmașul s-a bucurat, a ars cărămidă până s-a făcut tare ca piatra și a ascuns-o sub o stâncă din fundul râului Iordanului, crezând că, atâta vreme cât o ascunde bine, sufletele urmașilor lui Adam vor fi ale sale în veci.

Dar, atunci când Domnul Hristos a fost botezat în apa Iordanului de către Sfântul Ioan, s-a sfărâmat cărămidă și oamenii au scăpat.

Cică pe când era botezat Iisus, îi spunea lui Ioan să strige tare, căci, cu cât striga mai tare, cu atât se sfărâma mai iute cărămidă. Ioan se cam temea să strige, căci ieșeau din apă bucăți de cărămidă și-l loveau, de parcă cineva azvârlea cu pietre în el. Dar a ascultat îndemnul Domnului și a strigat până s-a înroșit apa de la pulberea de cărămidă.¹

Necurații s-au înecat la Botezul Domnului

O altă legendă spune că, atunci când S-a botezat Domnul Hristos, au venit necurații câtă frunză și iarbă, trăsnind și pocnind pe apa Iordanului, ca să nu-L lase pe Domnul să Se boteze. Dar Dumnezeu a poruncit preoților să citească și să sfințească apa și, când oamenii au început a striga „chiraleisa”, s-a rupt gheața sub vrăjmași și s-au înecat. Cică de aceea nu mai sunt așa mulți în lume.²

Să luăm aminte...

Toate legendele în care se pune problema omului căzut în păcat și aflat sub puterea răului afirmă rolul mântuitor al Domnului Iisus Hristos. Prin greșeala lui Adam sau, mai simplu, printr-un contract (zapis) încheiat chiar între Dumnezeu și dușmanul Său și al lumii, sufletele urmașilor lui Adam ajung în mâna vrăjmașului. Or, acesta se amestecă în crearea lumii și a omului și lui i se datorează păticia de

¹ Simion Florea Marian, *Sărbătorile la români*, vol. I, Editura Fundației Culturale Române, București, 1994, pp. 160-162.

² Elena Niculiță-Voronca, *op. cit.*, vol. II, p. 251.

rău prin care are stăpânire asupra omului. Singura posibilitate de scăpare din puterea răului este Nașterea Fiului lui Dumnezeu, Mântuitorul.

Motivul zapisului a fost împrumutat din textele apocrife. Țăranii noștri l-au păstrat pentru că, imaginea având forță, puteau înțelege mai bine, la nivel intuitiv, de ce omul are suflet nemuritor și trup muritor, supus stricăciunii, iar pe de altă parte, scotea în evidență rolul mântuitor al Domnului Hristos, Care l-a anulat prin Sfântul Botez.

De pildă, se păstrează la noi, într-un manuscris de la începutul secolului al XVII-lea, o legendă despre Adam și Eva după izgonirea din rai. Manuscrisul a fost publicat fragmentar de Moses Gaster în *Revista pentru istorie, arheologie și filologie* (nr. 1, pp. 74-86)¹. Se pare că manuscrisul românesc a avut o sursă de inspirație slavonă mult mai veche. Legenda respectivă a fost preluată în cultura slavă din sudul Dunării din cultura bizantină, dar este posibil să fi avut o origine ebraică, după cum o dovedesc niște elemente inspirate din credințele sabeilor samariteni, o sectă care credea în pocăința în apă, fiind adaptată pentru creștini de un autor creștin. Nu povestim legenda, ci precizăm doar ideile principale:

Adam și Eva, izgoniți din rai, au stat în preajma raiului 900 de ani. Adam a văzut în vis că Eva îi va naște pe Cain și pe Abel și că primul își va ucide fratele, dar nu a spus nimic.

Adam se apropie de moarte. Eva le povestește fiilor adunați în jur cum a fost înșelată de șarpe, cum au fost

¹ Apud Nicolae Cartoian, *Cărțile populare în literatura românească*, vol. 1, Editura Enciclopedică Română, București, 1974, pp. 67-69.

alungați și cum, în afara raiului, nu găseau decât scaieți. Dumnezeu S-a milostivit și le-a dat tămâia și smirna, să-și amintească de rai, apoi le-a dat și vitele.

Adam începe să are, dar tocmai când înjuga boii, îi iese în cale vrăjmașul, care nu-i îngădui să taie nicio brazdă până nu fac un zapis. Adam îl semnează întipărirându-și urma palmei pe piatră; prin el îi dăruia vrăjmașului sufletele ce se vor naște din el. În schimb, ucigă-l-crucea îi va da pământul.

Dându-și seama că iarăși au fost înșelați, se duc să se pocăiască, pentru a scăpa de vrăjmaș. Stau Adam – în apa Iordanului – și Eva – în apa Tigrului – timp de 35 de zile. Animalele, păsările și îngerii se rugau și ei pe mal. Vrăjmașul încearcă s-o ispitească pe Eva în chipul unui înger, dar ea rămâne în apă până vine Adam, arătându-i semnul stabilit între ei.

Povestea Evei se întrerupe și, pentru că Adam tânjea după măslinul sfânt din rai, Sit (Set) pleacă cu Eva să-I ceară Domnului o ramură, să i-o ducă tatălui său. La poarta raiului, zăresc o „gorgonie” care îl atacă pe Sit, deoarece păcatul Evei îi dăduse dreptul de a se întoarce împotriva omului.

Îngerul îi salvează și le dă o ramură de măslin, din care a crescut un copac. Într-un alt manuscris, conținând alte legende, se spune că din acest arbore a fost cioplită crucea Mântuitorului.

Iar zapisul lui Adam cu vrăjmașul a rămas ascuns în fundul Iordanului, păzit de o sută de duhuri rele, până la venirea Mântuitorului. Când a venit să Se boteze în Iordan, S-a așezat pe zapis și l-a sfărâmat.